

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ 1ου ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

Διδαγμένο κείμενο

Α. Ρωτάει λοιπόν ο Ερμής τον Δία με ποιον τέλος πάντων τρόπο να δώσει στους ανθρώπους τη δικαιοσύνη και τον αλληλοσεβασμό· «Ποιο από τα δυο, όπως έχουν μοιραστεί οι τέχνες, έτσι να μοιράσω και αυτές; Και έχουν μοιραστεί με τον εξής τρόπο: ένας που κατέχει την ιατρική (είναι) αρκετός για πολλούς άπειρους, (όμοια) και οι άλλοι τεχνίτες· με αυτόν τον τρόπο λοιπόν να βάλω μέσα στους ανθρώπους και τη δικαιοσύνη και τον αλληλοσεβασμό ή να τις μοιράσω σε όλους;» «Σε όλους», είπε ο Δίας, «και να έχουν μερίδιο όλοι· γιατί δεν είναι δυνατό να υπάρχουν πόλεις, αν έχουν μερίδιο σ' αυτές¹ λίγοι, όπως ακριβώς σε άλλες τέχνες· και βάλε έναν νόμο από μένα, να θανατώνουν σαν αρρώστια της πόλης αυτόν που δεν μπορεί να έχει μερίδιο στο αλληλοσεβασμό και στη δικαιοσύνη».

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Για την εύστοχη απάντηση των ερωτήσεων κατανόησης του κειμένου και των αντίστοιχων ερμηνευτικών θα αξιοποιούνται μόνο: **α.** οι πληροφορίες των κειμένων που δίνονται (πρωτότυπου και μεταφρασμένου) και **β.** τα σχετικά σχόλια (όχι πληροφορίες και σχόλια από προηγούμενα ή επόμενα κείμενα).

Β1. Εξαιτίας της απουσίας της πολιτικής αρετής το ανθρώπινο γένος απειλείται με παντελή αφανισμό, γεγονός που φοβίζει ακόμα και τον Δία, και τον αναγκάζει να τη δώσει στους ανθρώπους προκειμένου να αποφευχθεί η απώλειά τους. Με την παροχή του αλληλοσεβασμού και της δικαιοσύνης θα υπάρξουν αρμονική συμβίωση των ανθρώπων και στενές φιλικές σχέσεις των πόλεων. Αν δεν έχουν μερίδιο στα συστατικά της πολιτικής αρετής (αλληλοσεβασμός και δικαιοσύνη) όλοι, δε θα είναι δυνατή η ύπαρξη πόλεων· γι' αυτό και η εντολή του Δία είναι να μοιραστούν αυτά σε όλους. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά με έναν πολύ αυστηρό νόμο του ζητάει τη θανάτωση ως αρρώστιας της πόλης εκείνου που δεν μπορεί να μετέχει στην πολιτική αρετή. Τέλος, η δικαιοσύνη και η σωφροσύνη είναι απαραίτητα στοιχεία για τη συζήτηση για θέματα πολιτικής αρετής.

¹ Δηλ. στη δικαιοσύνη και στον αλληλοσεβασμό.

B2. Κατά τον Πρωταγόρα, δικαιολογημένα οι Αθηναίοι επιτρέπουν σε λίγους μόνο ανθρώπους να δίνουν συμβουλές για θέματα σχετικά με τις διάφορες τέχνες, αφού σύμφωνα με τον μύθο δεν είναι μέτοχοι σε μια συγκεκριμένη τέχνη όλοι οι άνθρωποι αλλά λίγοι· έτσι, ένας που γνωρίζει μια τέχνη, για παράδειγμα την ιατρική, φτάνει για να προσφέρει τις ανάλογες υπηρεσίες του σε πολλούς που δεν κατέχουν την τέχνη αυτή.

Δικαιολογημένα επίσης, κατά τον σοφιστή, οι Αθηναίοι επιτρέπουν στον καθένα να δίνει συμβουλή για θέματα πολιτικής αρετής, αφού ο καθένας είναι κάτοχος της δικαιοσύνης και της σωφροσύνης που απαιτεί η συζήτηση για θέματα πολιτικής αρετής. Κι ο καθένας κατέχει τη δικαιοσύνη και τη σωφροσύνη, καθώς ο Ερμής με εντολή του Δία τις μοίρασε σε όλους τους ανθρώπους, γιατί η συμμετοχή σ' αυτές είναι απαραίτητη για την ύπαρξη οργανωμένων πολιτικών οντοτήτων.

B3α. Η συμμετοχή στη δικαιοσύνη και στη σωφροσύνη ήταν απαραίτητη για την ύπαρξη πόλεων. Γι' αυτό ο Δίας έδωσε εντολή να μοιραστούν σε όλους τους ανθρώπους. Σε περίπτωση που κάποιος δε μετείχε σ' αυτές θα λειτουργούσε σαν μεταδοτική αρρώστια. Έτσι οι άνθρωποι σταδιακά θα επανέρχονταν στην αρχική τους κατάσταση και το γένος τους θα απειλούνταν πάλι με αφανισμό. Για να μη συμβεί, λοιπόν, αυτό, ο Δίας ζήτησε από τον Ερμή μαζί με τη μοιρασιά της πολιτικής αρετής σε όλους να θέσει εκ μέρους του έναν νόμο που να τιμωρεί με θάνατο ως αρρώστια της πόλης όποιον δε μετείχε σ' αυτήν (και νόμον γε θές παρ' έμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς και δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως).

Εξίσου αυστηρές -ίσως και αυστηρότερες- ποινές προβλέπονται με βάση το μεταφρασμένο κείμενο για όποιον δε μετείχε στην πολιτική αρετή: αυτός έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως ανίατος και να τιμωρείται ή με θάνατο ή με θάνατο σε εξορία ή με δήμευση της περιουσίας και με διάλυση της οικογένειας με ή και χωρίς θάνατο.

B3β. Οι προβλεπόμενες ποινές για εκείνον που δε θα μετείχε στην πολιτική αρετή ήταν πολύ αυστηρές. Η αυστηρότητα αυτή εμμέσως πλην σαφώς αφενός τονίζει τη σπουδαιότητα της πολιτικής αρετής για την ύπαρξη οργανωμένου πολιτικού βίου, και αφετέρου υπογραμμίζει την πεποίθηση για την αποτελεσματικότητά της και την αναγκαιότητα της συμμετοχής όλων των μελών της πόλης στην αιδώ και στη δίκη (η αναγκαιότητα αυτή τονίζεται και με την παρομοίωση του πολίτη μιας κοινωνίας με το μέλος του ανθρώπινου σώματος, το οποίο δεν έχει υγεία και πρέπει να αφαιρεθεί, γιατί είναι επικίνδυνο για τον υπόλοιπο οργανισμό). Τέλος, από τον τρόπο κλιμάκωσης των ποινών στο κείμενο από μετάφραση καθίσταται σαφές πως η ποινή του θανάτου δε θεωρούνταν η πιο σπουδαία. Βαρύτερη σημασία αποδιδόταν στην εξορία ή,

ακριβέστερα, στον θάνατο σε εξορία, στη δήμευση της περιουσίας και στη διάλυση της οικογένειας (με ή χωρίς τον θάνατο).

B4. αΛ, βΛ, γΣ, δΛ, εΛ

B5α. αφασία → ἔφη/φής/φημι, προσιτός → ἴωσιν/ιέναι, αρμονία → ἀρετῆς, εργαλείο → δημιουργοί/δημιουργικῆς, πανωλεθρία → ἀπώλλυντο.

B5β.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
ἰκανός	ικέτ-ης
θές	θέσ-η, θήκ-η
ἴωσιν	απρόσιτ-ος, ανεξιτήλ-ος
ῶν	ουσ-ία
ἄγοντα	αγών-ας, άξον-ας, παράγοντ-ας

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Και οι Πλαταιείς, μόλις αντιλήφθηκαν πως οι Θηβαίοι βρίσκονται μέσα στην πόλη τους και ότι αυτή είχε καταληφθεί αιφνιδιαστικά, επειδή κατατρόμαξαν και νόμισαν ότι είχαν μπει πολύ περισσότεροι (γιατί δεν έβλεπαν μέσα στη νύχτα), ήρθαν σε συμφωνία και αφού δέχτηκαν τις προτάσεις (του κήρυκα) ησύχαζαν, και μάλιστα καθώς (οι Θηβαίοι) δεν εκδήλωναν καμιά εχθρική διάθεση σε κανέναν. Όμως, ενώ ασχολούνταν κατά κάποιον τρόπο με αυτά, αντιλήφθηκαν ότι οι Θηβαίοι (που είχαν μπει στην πόλη τους) δεν ήταν πολλοί και πίστεψαν ότι θα τους νικήσουν εύκολα αν τους επιτεθούν· γιατί ο λαός των Πλαταιέων δεν ήθελε να αποστατήσει από τους Αθηναίους. Πίστευαν λοιπόν ότι έπρεπε να κάνουν την επίθεση, και συγκεντρώνονταν ο ένας στο σπίτι του άλλου διατρυπώντας τους κοινούς τοίχους, για να μη γίνονται αντιληπτοί πηγαίνοντας από τους δρόμους, και τοποθετούσαν σ' αυτούς άμαξες χωρίς τα υποζύγια, για να είναι αντί για τείχος.

Γ2.

α. αισθέσθαι, β. κατείληψαι, γ. πλείονα / πλείω, δ. ταῖς νυξί, ε. δεδεγμένοι εισί(ν), στ. ῥᾶον, ῥᾶστα, ζ. ἀφιστῶνται, η. ὦ ὀδέ, τῶν ὀδῶν, θ. τῆς άμάξης, τῶν άμαξῶν, ι. ἴθι.

Γ3α.

- **ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι:** κύρια πρόταση
- **καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους:** κύρια πρόταση
- **ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ᾧσιν ἰόντες:** δευτερεύουσα τελική πρόταση
- **ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν:** κύρια πρόταση
- **ἵνα ἀντὶ τείχους ἦ:** δευτερεύουσα τελική πρόταση

Γ3β. ἵνα ἀντὶ τείχους ἦ: η δευτερεύουσα τελική πρόταση παρά την εξάρτηση από ιστορικό χρόνο (*καθίστασαν*) εκφέρεται με υποτακτική (και όχι ευκτική πλαγίου λόγου), για να δηλώσει σκοπό θετικά προσδοκώμενο.

Γ3γ.

α. κατειλημμένην: κατηγορηματική μτχ. από το αίσθησης σημαντικό ρήμα *ἦσθοντο* σε θέση κατηγορουμένου στο *τὴν πόλιν*. αναφέρεται στο αντικείμενο του ρήματος (*τὴν πόλιν*), που είναι δικό της υποκείμενο.

β. πλείους: υποκείμενο του *ἐσεληλυθέναι*.

γ. ἐν τῇ νυκτί: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *ἔώρων*.

δ. κρατήσιν: αντικείμενο του ρήματος *ἐνόμισαν*, ειδικό απρμφ.

ε. τῶν Ἀθηναίων: αντικείμενο του *ἀφίστασθαι*

στ. φανεροί: κατηγορούμενο στο ενν. *οὗτοι (οἱ Πλαταιεῖς)* μέσω του συνδετικού *ᾧσιν*.

Τα θέματα του 1ου Διαγωνίσματος στα Αρχαία Ελληνικά και οι απαντήσεις τους είναι από το φροντιστήριο Δ.Ε. «ΑΜΙΛΛΑ» (Μιχάλης Σαρρής), Αργους 15, Ναύπλιο, 2752023037.